

Svar på skriftligt spörsmål SSS 514/2018 rd

Svar på skriftligt spörsmål om lösning av frågan om barns vårdnad och umgängesrätt

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 514/2018 rd undertecknat av riksdagsledamot Juho Eerola /saf:

Vad ämnar man göra för att medborgare i förväg bättre ska förstå motiveringarna i domarnas beslutsfattande under ovan nämnda omständigheter när de ansöker om hjälp hos rätten för att deras umgängesrätt med barnen ska tillgodoses, för att få slut på psykiskt våld eller för att trygga en relation på en positiv och nära nivå?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Bestämmelserna om barns vårdnad och om umgängesrätt hör till den grundläggande lagstiftningen i samhället som direkt berör en betydande del av medborgarna. En reform av lagstiftningen om barns vårdnad och umgängesrätt ingår i regeringsprogrammet för statsminister Juha Sipiläs regering. Reformen inleddes vid justitieministeriet i januari 2016, och regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt och till vissa lagar som har samband med den (RP 88/2018 rd) lämnades till riksdagen i juni 2018. I regeringens proposition föreslås en komplettering av vilka faktorer domstolen ska beakta när ett ärende avgörs. Enligt förslaget ska domstolen när den fattar sitt beslut som en del av en helhetsbedömning bedöma hur ett avgörande ska träffas med beaktande av vilket avgörande som bäst kan trygga förhållandet mellan barnet och föräldern i fråga om vårdnad, boende och umgängesrätt. Dessutom föreslogs det att barnets rätt att träffa sina föräldrar och betydelsen av respekt för umgängesrätten och relationer med personer som står barnet nära framhävs i domstolens beslutsprövning (RP 88/2018 rd, s 22 och 56). Riksdagen godkände dessa förslag till lagstiftning i december 2018. I och med ändringarna i lagstiftningen kommer barnets intresse och rätt att träffa sina föräldrar att beaktas bättre än i nuläget i domstolarnas utslag. Domstolarna är oberoende när de utövar domsrätt, och domaren utövar sin domsrätt självständigt. Det är emellertid domstolens och dess enskilda domares skyldighet att känna till lagen och tillämpa den på tjänstens vägnar.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 514/2018 rd

Justitieministeriet sørjer for domstolarnas verksamhetsförsättningar, bland annat för att ordna utbildning för domarna. Justitieministeriet har under cirka 20 år producerat barnrättslig utbildning där man har studerat frågor som gäller barnrätt under många teman. Teman har bl.a. varit frågor om barns vårdnad, umgänge, underhållsbidrag och barnets bästa. Dessutom har man behandlat bl.a. barnets rätt att höras, teman om närståendevåld och frågor om barnets utvecklingspsykologiska skeden. Nu för tiden sker utbildningen i teman om barnrätt genom ett utbildningsprogram som gäller s.k. medling i vårdnadstvister i domstol med hjälp av sakkunnigbiträde. Målgruppen för utbildningsprogrammet är domare som i sitt arbete medlar i vårdnadstvister eller sköter rättegångar i vårdnadstvister samt kommunsektorns experter på barns växande och utveckling som arbetar som sakkunnigbiträden. Till utbildningsprogrammet hör totalt 15 dagar av olika kursperioder 2019 och 2020: grundutbildning i medling i tvister, inledande utbildning i medling, kurs i barnrätt och psykologi, inläring i arbetet samt inskolning vid domstol och i ämbetsverk, regionala kurser i medlarens roll och medlararbete, seminarium om gemensam medling i vårdnadstvister samt fördjupad utbildning i medling.

Utbildningen som justitieministeriet producerar grundar sig på yrkesövergripande kunskap. Planeringsskedet är omfattande, och i planeringen deltar experter såväl från domstolsväsendet som professionella som är specialiserade på barns växande och utveckling. Under de olika studieperioderna i utbildningsprogrammet behandlas både teoretiskt samt genom fall i praktiken och övningar betydelsen av ett jämställt föräldraskap och vilken inverkan det har på växandet och utvecklingen hos barn i olika åldrar. I samband med utbildningsprogrammets olika teman har man utnyttjat forskningsresultat från internationell och nordisk utvecklingspsykologi bland annat i ljuset av anknytningsteorier, forskning om äktenskaps/samboskillnad, barnrättsliga forskningsresultat samt forskning i kommunikationsteorier och i närståendevåld. Särskild uppmärksamhet har fästs vid utbildarnas sakkunskap, och flera utbildare har utöver stark kompetens i praktiskt arbete licentiat- eller doktorsexamen eller ett motsvarande forskningsorienterat sätt att närma sig barnrättsliga frågor och frågor om barns växande och utveckling. Under utbildningsprogrammet har man också försökt föra diskussioner om nationellt och internationellt sett kontroversiella frågor om barns vårdnad, såsom växelvis boende. I utbildningen betonas prövning och bedömning av situationen, varvid domstolen i sitt avgörande ska kunna avväga varje barns situation från fall till fall med beaktande av familjens övergripande situation, barnets utvecklingspsykologiska skede och föräldrarnas rätt att träffa sitt barn så jämlikt som möjligt.

Helsingfors den 8 januari 2019

Justitieminister Antti Häkkänen